כד הקמח — ערבה

שירו לאלהים זמרו שמו סלו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו (תהילים ס"ח:ה'). יסד דוד המלך המזמור הזה על גאולת מצרים ומתן תורה. על גאולת מצרים הוא שאמר מושב יחידים ביתה וכו'. והזכיר אחריו אלהים בצאתך לפני עמך בצעדך בישימון סלה ארץ רעשה גם שמים נטפו מפני אלהים זה סיני. יאמרו שירו לאלהים זמרו שמו על גאולת מצרים ויאמר סלו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו על מתן תורה. ויש לך להתבונן כי כנגד גאולת מצרים שהיתה בכח גדול וביד חזקה הזכיר שירו לאלהים זמרו שמו המיוחד. וכן כנגד מתן תורה שכתוב בו אנכי ה' אלהיך הזכיר סלו לרוכב בערבות ביה שמו כי שמו המיוחד שהוא רוכב ערבות הוא ביה. וכענין שכתוב (ישעיהו כ"ו:ד') כי ביה ה' צור עולמים. ומה שהזכיר בתורה לשון רוכב ערבות לפי שהגלגל העליון מכל שאר הגלגלים הוא ערבות והקב"ה עליון ושליט עליו כי לשון ביה מורה על ממשלה ושלטנות כי הוא יתעלה חידש הגלגלים ובראם יש מאין וכל כחם הגדול והעצום אינו אלא ממנו וכלם עבדיו ומשרתיו. ואימתי הראה הקב"ה השולטנות הזה בעליונים ובשפלים אלא במעמד הקדוש במתן התורה וכענין שכתוב (דברים ד':ל"ה) אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים, ואמר ועלזו לפניו על שם שהתורה משמחת את הלב וכענין שכתוב (תהילים י"ט:ט') פקודי ה' ישרים משמחי לב. ועוד על שם המחול והשמחה שבין שני המחנות מחנה ישראל ששים רבוא ומחנה המלאכים שכתוב בהם רכב אלהים רבותים אלפי שנאן שיצאו אלו לקראת אלו כענין שכתוב (שמות י"ט:י"ז) ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה שטעמו לקראת מחנה האלהים כי יצאו מחנה זה לעומת זה ועל זה הזכיר שלמה (שיר ו) כמחולת המחנים רמז על שתי המחנות ולשון סלו כמו שאמר עשו מסלה ופנה דרך לאדון הכל שבא ליתן לכם את התורה, ודרשו ז"ל במס' חגיגה פ' אין דורשין (חגיגה דף יב) ז' רקיעים הן ואלו הן וילון רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות וא"כ ערבות הוא השביעי. ועליו הזכיר משה רבינו עליו השלום (דברים ל"ג:כ"ו) רוכב שמים בעזרך, וכדי להורות שלטנותו יתברך על הגלגל השביעי הוא ערבות לכך קבעו לנו רבותינו חכמי האמת ז"ל מצות ערבה ביום שביעי, ונתחייב כל אחד ואחד מישראל ליטול בידו ערבה ביום זה מלבד הערבה שבלולב שהיא רומזת אל הענין הזה בעצמו, לולב במיניו ארבעה הם ופרטם שבעה, לולב אחד אתרוג אחד, שלשה הדסים ושתי ערבות, ויום שביעי של ערבה זה הוא יום כ"א לתשרי כמספר שם יה"ו שבו נחתם העולם לשש קצוות והוא יום כ"ו לבריאת עולם שנברא בכ"ה באלול ונקרא היום הזה יום החותם הגדול כנגד השם הגדול שבו נברא העולם ולכך נקרא הושענא רבה, וידוע כי היום הזה הוא תכלית החג ותכלית ההקפה גם תשלום ע' פרים כנגד ע' אומות עכו"ם שהיו מתמעטים והולכים והנה ההקפה לרמוז להם כליה והכרתה מן העולם רמז לדבר יריחו שבכל יום ויום היו מקיפין את העיר פעם אחת דכתיב (יהושע ז) ויהי ביום השביעי ויסובו את העיר שבע פעמים ותפול החומה תחתיה ובזמן שהיה ביהמ"ק קיים היו מקיפין המזבח בכל יום פעם אחת ובשביעי

שבע פעמים. והמנהג להקיף דרך ימין שכל הקפות של מזבח ומתנותיו היו לימין שנא' (יחזקאל מ"ג:י"ז) ומעלותהו פנות קדים והכבש בדרום היה, מכאן דרשו רבותינו ז"ל כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח, כך דרשו רז"ל במסכת יומא (פ"ו דף סב ב) ובמסכת זבחים וכן מנהג כל ישראל שעושים ההקפה דרך ימין:

וצריך אדם שיתבונן בגודל כח היום הזה שהוא יום כ"א ויום כ"ו ויום תשלום ע' פרים כנגד שרי האומות, כי כל כחות עתידין שישובו לסבתם הראשונה והוא ג"כ יום החותם הגדול העליון מלבד החתימה הראשונה של יום הכפורים כי כל הדברים האלה יש ויש עקרים גדולים ושרשים עצומים לא יכילם לב חושב ולא יעלו בידו מצד עיונו אלא אם כן קבלם מפה אל פה והיה בידו מסורת החכמה, נמצאת למד שההקפה שהיו ישראל מקיפים את יריחו בכל יום פעם אחת ובשביעי ז' פעמים הכל היה רמז לשכינה שהיא כלולה משש קצוות ולכך חלה מדת הדין על יריחו ונפלה החומה תחתיה, וכן היו ישראל במקדש מתכפרים על ידי המזבח ומדת הדין היתה חלה על האויבים ולא היה להם רשות לבא כנגד ישראל, וכן לעתיד תחזור השכינה לבית קדשי הקדשים ותחול מדת הדין בשונאיהן של ישראל אשר הציקום ושעבדו בהם. וההקפה שאנו עושין בזמן הזה הוא סימן ורמז לעתיד שתפול חומת ארם ויהיו כלים ואבודים מן העולם שכן התנבא דניאל על החיה הרביעית (דניאל ז':י"א) עד די קטילת חיותא והובד גשמה ויהיבת ליקידת אשא. ואז ישמח הר ציון וירושלים שנקראו מדבר וציה שנאמר (ישעיהו ס"ד:ט') ציון מדבר היתה וירושלים שממה, וכן התנבא ישעיה שישמחו ציון וירושלים על פורענות ארם הוא שאמר (שם לה) ישׂשום מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח כחבצלת: